BORCA BATIK İŞLETMELERİN İFLASININ ERTELENMESİNDE İYİLEŞTİRME PROJESİNİN ÖNEMİ: MUHASEBE BAKIŞ AÇISIYLA BİR DEĞERLENDİRME *

Dursun KELEŞ**

Derleme
(Compilation)

Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Dergisi
Temmuz 2017; 10 (2): 185-208

ÖZ

İflasın ertelenmesi, borca batık olan sermaye şirketi veya kooperatifin, mahkemeye sunmuş olduğu iyileştirme projesi kapsamında iflasının önlenmesi ile bu süreçte finansal durumunun iyileştirilmesini ve alacaklıların haklarını korumayı hedefleyen hukuki bir kurumdur. İflasın ertelenmesi, mahkeme tarafından sermaye şirketinin veya kooperatifin iflasına karar verilmesini önleyen bir koruma tedbiri niteliğindedir. İflasın ertelenmesinin asıl amacı, borca batık olan sermaye şirketinin veya kooperatifin iflas etmesinin engellenerek, finansal durumun iyileştirilmesine olanak tanımaktır. Borca batık bir şirketin iflasının ertelenmesi için bazı koşullar bulunmaktadır. Bu koşulların başında, yakın gelecekte işletmenin finansal durumunun iyileştirileceğine yönelik somut delillere dayanan iyileştirme projesinin hazırlanması gelmektedir. İflasın ertelenmesine karar verilebilmesi için iyileştirme projesindeki tedbirlerin gerçekçi ve uygulanabilir olması ile mahkeme tarafından ciddi ve inandırıcı bulunması gerekmektedir. Bu bilgiler ışığında hazırlanan çalışmada, iflasın ertelenmesi talebinde bulunacak sermaye şirketi veya kooperatife yönelik örnek bir uygulama yapılmıştır. Bu örnek uygulama ile konunun daha iyi bir şekilde anlaşılmasının sağlanmasına çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: İflasın Ertelenmesi, Borca Batıklık Bilançosu, İyileştirme Projesi

JEL Kodları: M40, M41

* *Makalenin gönderim tarihi: 05.11.2016; Kabul tarihi: 13.02.2017 ve iThenticate benzerlik oranı % 20*

** *Ömer Halisdemir Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İşletme ABD, Muhasebe ve Finansman Bilim Dalı Doktora Öğrencisi, dursun.keles@adalet.gov.tr*

THE IMPORTANCE OF IMPROVEMENT PROJECT IN POSTPONEMENT OF BANKRUPTCY FOR INSOLVENT COMPANIES: AN EVALUATION WITHIN THE ACCOUNTING PERSPECTIVE

ABSTRACT

Postponement of bankruptcy is a legal establishment with an objective to protect the rights of the creditors and improvement of the financial situation in this process through prevention of the bankruptcy in the scope of the improvement project, which is submitted to the court by insolvent joint stock company or cooperative. Postponement of the bankruptcy is a protection measure, which prevents bankruptcy decision of the joint stock company or cooperative by the court. The principal objective of the postponement of bankruptcy is to prevent bankruptcy of the insolvent joint stock company or cooperative and enable improvement of their financial status. There are some conditions for postponement of the bankruptcy of the insolvent company. One of the most important conditions is to prepare improvement project, which is based on the concrete evidences with regard to the improvement of the financial status of the business organization in near future. In order to resolve a postponement of bankruptcy, the precautions in the improvement project shall be realistic and practical and must be found serious and convincing by the court. In the study prepared in the light of this information, a sample application has been made for the company or cooperative to be requested to postpone the bankruptcy. With this example application, it has been tried to provide a better understanding of the subject.

Keywords: Postponement of Bankruptcy, Insolvency Balanced Sheet, Improvement Project.

JEL Codes: M40, M41

1. GİRİŞ

İflas ertelemesi, borca batık olan sermaye şirketi veya kooperatifin, mahkemeye sunmuş olduğu iyileştirme projesi kapsamında finansal durumunu iyileştirmek ve alacaklıların haklarını korumak üzere iflasının önlenmesini sağlayan bir hukuk yoludur. İflasın ertelenmesi, finansal durumunun bozulması sonucu borca batık hale gelen sermaye şirketi veya kooperatifin iflas etmesini tek başına önleyen bir uygulama değildir. Sermaye şirketi veya kooperatifin iflas erteleme sürecinde mahkemeye sunmuş olduğu iyileştirme yöntemlerinin uygulanabilmesi ile işletmenin yeniden ticari hayatına devam edebilmesine olanak tanıyan ve geçici süreyle devam eden hukuki bir korumadır. Bu geçici koruma sonrasında şirketin finansal durumunun

iyileştirilemediğinin tespit edilmesi durumunda mahkeme tarafından şirketin iflasına karar verilebilmektedir.

İflasın ertelenmesi kararının verilebilmesi için şirketin borca batık olması temel unsurdur. Borca batıklık ise, sermaye şirketi veya kooperatifin varlıklarının borçlarının tamamını karşılamaya yetmemesi halini ifade etmektedir. İcra ve İflas Kanunu (İİK) ve Türk Ticaret Kanunu (TTK)'nda, borca batıklık durumunda sermaye şirketi veya kooperatifin yetkili temsil organları aracılığıyla mahkemeye başvurarak iflas isteminde bulunulması gerektiği hüküm altına alınmıştır. Bu iflas sürecinde sermaye şirketi veya kooperatifi iflastan ve buna bağlı olarak iflasın neden olacağı olumsuz durumlardan kurtarmak için *iflasın ertelenmesi* adı verilen bir mekanizma devreye konulmuştur. Bu mekanizmaya işlerlik kazandırabilmek için mahkeme tarafından sermaye şirketi veya kooperatifin borca batık durumda olup olmadığının araştırılması gerekmektedir. Borca batık olduğunun belirlenmesi durumunda ise, şirketin finansal durumunun yakın gelecekte iyileştirilme ihtimalinin bulunup bulunmadığı araştırılmalıdır. Bu araştırma, sermaye şirketi veya kooperatif tarafından mahkemeye sunulan ve şirketin finansal durumun iyileştirileceğine yönelik finansal ve yönetsel tedbirleri içeren iyileştirme projesi kapsamında gerçekleştirilmektedir. İyileştirme projesindeki tedbirlerin somut belge ve delillere dayanması ile şirketin finansal durumunun iyileştirilebileceği konusunda ciddi ve inandırıcı olması halinde mahkeme tarafından sermaye şirketinin veya kooperatifin iflasının ertelenmesine, aksi takdirde sermaye şirketinin veya kooperatifin iflasına karar verilebilmektedir.

Bu kapsamda yapılan çalışmanın iki amacı bulunmaktadır. Bunlardan birincisi, İİK'da düzenlenen ve TTK'da da bazı hükümler bulunan iflasın ertelenmesi kurumunun genel hatlarıyla açıklanmasıdır. Diğer amacı ise, borca batıklık bilançosu hazırlanırken dikkat edilecek hususlara ve borca batık olan şirketlerin iflasının ertelenmesinde büyük rol oynayan iyileştirme projesinin önemine vurgu yapmaktır.

2. İFLAS KAVRAMI

İflas, Asliye Ticaret Mahkemesi tarafından tasfiyesine karar verilen bir borçlunun, haczedilebilir nitelikteki bütün mallarının cebri icra yoluyla satılarak paraya çevrilmesi ve bu suretle alacaklıların alacaklarının ödenmesini sağlayan bir takip yoludur (Kuru vd., 2013: 457).

İflas, Arapça kökenli bir kelime olup "parayı pulu bitirmek" anlamında kullanılmaktadır. Hukuk terminolojisinde yer alan iflas sözcüğü ile halk arasında kullanılan iflas sözcüğü arasında bir takım farklılıklar bulunmaktadır.

Hukuk terminolojisinde, borçlu şirketin bütün mal varlığını kaybetmesi durumunda dahi mahkeme tarafından iflas kararı verilmediği sürece şirketin iflas etmiş sayılması söz konusu değildir. Ancak halk arasında, borçlunun bütün mal varlığını kaybetmiş olması iflas ettiği anlamına gelmektedir. Ayrıca hukuk terminolojisinde, borçlunun borçlarını ödeyebilecek düzeyde mal varlığı bulunsa dahi alacaklılara olan borcunu zamanında ödememesi ya da ödeme düşüncesi bulunsa bile mal varlığının borçlarını ödemeye yeterli olmaması durumunda iflas kararı verilebileceği ifade edilmektedir. Buna karşın, halk arasında borçlunun yeterli malının bulunması durumunda iflas etmiş sayılacağından bahsedilememektedir (Ercan, 2012: 739).

2.1. İflas Nedenleri

İflas nedenleri, iflasa tabi borçlunun hangi koşulların gerçekleşmesi halinde hakkında iflas yoluyla takip yapılacağını açıklayan durumlardır. İflas nedenleri; genel iflas nedenleri ve özel iflas nedenleri olmak üzere iki şekilde sınıflandırılmaktadır.

i) Genel İflas Nedenleri: Borçlunun vadesi gelen bir borcunu ödememesi halidir. Genel iflas nedenlerinin neler olduğu İİK'da düzenlenmemiştir. Ancak hukuk doktrininde borcun ödenmemesi halinin genel bir iflas nedeni olduğu ifade edilmektedir (Ercan, 2012:178).

ii) Özel İflas Nedenleri: Borçlunun vadesi gelen bir borcunu ödememesi dışında, borçlu hakkında iflas hükümlerinin uygulanmasına yol açan nedenlerdir. Özel iflas nedenleri; sermaye şirketlerinin borçlarının varlıklarından fazla olması, borçlunun varlıklarının yarısının haczedilmesi durumunda geri kalan varlıkların alacaklıların alacağını karşılayamaması ya mal varlığının tamamının borcu karşılamaya yetmemesi şeklinde sayılabilmektedir (Ercan, 2012: 179).

2.2. İflasa Tabi Olma Koşulları

İİK'da iflasa tabi olma koşulları açık bir şekilde düzenlenmiştir. Buna göre; iflas yolu ile takip, TTK gereğince tacir sayılan veya tacirler hakkındaki hükümlere tabi olanlar ile tacir olmamalarına rağmen özel kanunlara göre iflasa tabi oldukları ifade edilen kişiler hakkında yapılabilmektedir (İİK, md. 43/1).

İİK md. 43/1'de düzenlendiği üzere iflasa tabi kişiler üç şekilde sınıflandırılmaktadır. Bunlar;

- Tacirler,
- Tacir gibi sorumlu olanlar,
- Tacir olmamalarına rağmen özel kanunlara göre iflasa tabi olan kişilerdir.

i) Tacirler; gerçek kişi tacir ve tüzel kişi tacir olarak ikiye ayrılmaktadır. Gerçek kişi tacirler; bir ticari işletmeyi kısmen dahi olsa kendi adına işleten kimselerdir (TTK, md. 12/1). Tüzel kişi tacirler ise; ticaret şirketleriyle, amacına ulaşmak için ticari bir işletme işleten vakıflar, dernekler ve kendi kuruluş kanunları gereğince özel hukuk hükümlerine göre yönetilmek ya da ticari şekilde işletilmek üzere kamu tüzel kişileri tarafından kurulan kurum ve kuruluşlardır (TTK, md. 16/1).

ii) Tacir Gibi Sorumlu Olanlar; bir ticari işletme işletiyormuş gibi ister kendi adına, ister bir adi ortaklık adına işlemlerde bulunan kimseler ile birden çok paylı mülkiyet kuralları gereğince malik olunan bir gemiyi deniz ticaretinde kullanan donatma iştirakleridir (TTK, md. 12/3-17/1).

iii) Tacir Olmamalarına Rağmen Özel Kanunlara Göre İflasa Tabi Olan Kişiler; ticareti terk edenler *(ticareti terk ettiğinin ilanından itibaren bir yıl geçmemiş olanlar)*, kolektif şirket ortakları, komandit şirketin komandite ortakları, konkordato teklifi onaylanmayan veya onaylanmasına rağmen konkordato mühleti kaldırılan borçlu ile karar ve işlemleri sonucunda bir bankanın iflasına neden olan kişilerdir (Ercan, 2012: 758-759).

3. İFLASIN ERTELENMESİ

İflasın ertelenmesi kurumu, uzun süreden bu yana mevcut olan bir hukuk yoludur. Ancak bu kurumun düzenlendiği mevzuatlar yeterli olamamıştır. İİK Tadil Komisyonu'nda iflasın ertelenmesi kurumu detaylı bir şekilde incelenmiş ve yeniden ele alınmıştır. Bunun sonucunda İşviçre'deki uygulamalara paralel bir düzenlemeyle iflasın ertelenmesi kurumu işlerlik kazanmıştır (Öztek, 2006: 39).

İflasın ertelenmesi, borca batık olan başka bir ifadeyle mal varlığı borçlarından az olan sermaye şirketi veya kooperatifin iflas etmesini önlemeye yönelik alınacak tedbirlerden oluşan bir dava sürecidir. Bu dava sonunda verilecek iflasın ertelenmesi kararının en önemli özelliği, iflas kararının neden olacağı olumsuz etkilerinin geçici bir süre için bekleme dönemine alınmasıdır (Yüksel, 2006: 110).

Yargıtay 19'uncu Hukuk Dairesi'nin vermiş olduğu bir karara göre iflasın ertelenmesinin temel amacı; erteleme sürecinde şirketin varlıklarının korunması, bu varlık yapısının iyileştirilerek borçların azaltılması ve böylece hem şirketin durumunun iyileştirilmesi hem de alacaklıların haklarının korunmasıdır (Uzay, 2008: 2).

İflasın ertelenmesi kurumu esas itibariyle İİK'da geniş hatlarıyla düzenlenmiştir. İİK'da yer alan iflasın ertelenmesi kurumuna yönelik düzenlemeler aşağıdaki gibidir;

Şirketi idare ve temsille görevlendirilmiş kişiler ya da şirket veya kooperatif tasfiye hâlinde ise tasfiye memurları ile şirket alacaklılarından herhangi biri tarafından beyan edilmesi üzerine sermaye şirketi veya kooperatifin borçlarının varlıklarından fazla olduğunun tespit edilmesi durumunda önceden yasal takibe gerek kalmaksızın Asliye Ticaret Mahkemesi tarafından şirketin iflâsına karar verilebilmektedir. Şirketi idare ve temsil ile görevlendirilmiş kişiler, iflasın ağır ve olumsuz sonuçlarından kurtulmak amacıyla şirket veya kooperatifin finansal durumunun iyileştirilmesinin mümkün olduğuna ilişkin hazırlayacakları bir iyileştirme projesini mahkemeye sunarak iflasın ertelenmesi talebinde bulunabilmektedir. Mahkemenin iyileştirme projesini inandırıcı ve uygulanabilir bulması durumunda, iflasın ertelenmesine karar verilebilmektedir. İyileştirme projesinin yanı sıra bu projesinin inandırıcı ve uygulanabilir olduğunu gösteren finansal ve yönetsel tedbirlere ilişkin bilgi ve belgelerin de mahkemeye ibraz edilmesi zorunludur (İİK, md. 179). İİK 179/a maddesinde iflasın ertelenmesi talebi üzerine alınacak tedbirlerin neler olduğu açıkça belirtilmektedir. Aynı kanunun 179/b maddesinde ise iflasın ertelenmesi kararının muhtemel etkileri açıklanmaktadır.

İİK'da etraflıca düzenlenen iflasın ertelenmesi kurumuna yönelik TTK'da da bir takım düzenlemeler bulunmaktadır. TTK'da yer alan iflasın ertelenmesi kurumuna yönelik düzenlemeler aşağıdaki gibidir;

Sermaye şirketi veya kooperatifin sermayesinin kaybı ve borca batık olması ya da son yılın bilançosunda sermaye ile kanuni yedek akçelerin toplamının yarısının zarar görmesi sebebiyle karşılıksız kalması durumunda şirket yönetim kurulu bir toplantı organize ederek genel kurulu toplantıya çağırmakta ve şirketin durumunun düzeltilmesi için uygun gördüğü iyileştirici önlemleri genel kurula sunmaktadır (TTK, md. 376/1). Son yılın bilançosuna göre sermaye ve kanuni yedek akçelerin toplamının 2/3'ü zarar sebebiyle karşılıksız kalması durumunda toplantıya çağırılan genel kurul sermayenin 1/3'ü ile yetinme ya da sermayenin tamamlanmasına karar verebilmektedir. Bunun yapılmaması ise şirketi kendiliğinden sona erdirmektedir (TTK, md. 376/2). Şirketin borca batık olduğunun anlaşılması durumunda yönetim kurulunun varlıkların muhtemel satış fiyatlarını dikkate alarak bir ara bilanço hazırlaması gerekmektedir. Bu bilanço ile şirket merkezinin bulunduğu yerdeki Asliye Ticaret Mahkemesi'nde açılacak iflas davası ile borca batıklık bildiriminde bulunma zorunluluğu vardır (TTK, md. 376/3).

Mahkemeye açılan iflas davası içerisinde yönetim kurulu veya alacaklılardan biri işletmenin durumunun iyileştirilmesine yönelik yeni nakit sermaye konulması dahil gerçek ve inandırıcı önlemleri içeren bir iyileştirme projesini mahkemeye sunarak iflasın ertelenmesini talep edebilmektedir (TTK, md. 377). İflas davası sırasında alacaklılardan herhangi birinin de if-

lasın ertelenmesi talebinde bulunabilmesi imkanının tanınması, şirketin iflası sonucunda alacaklarını tamamen karşılayamama ihtimali olan alacaklıların şirketin finansal durumunu düzelttikten sonra alacaklarını alma ihtimallerinin yüksek olması düşüncesiyle tanınmış olan bir hak olarak değerlendirilebilmektedir.

İflasın ertelenmesinde amaçlanan husus, iflas sürecinde bulunan sermaye şirketi veya kooperatifin özkaynak sağlayarak, başka bir ifadeyle pay sahiplerinin şirkete ayni veya nakdi sermaye koyarak şirketin borca batıklık durumundan kurtulması ve dolayısıyla şirketin iflas etmesinin önlenmesinin sağlanmasıdır.

3.1. İflasın Ertelenmesinin Şartları

İflasın ertelenmesinin iki şartı bulunmaktadır. Bunlar maddi ve şekli şartlar olarak ikiye ayrılmaktadır. İflasın ertelenmesindeki maddi ve şekli şartlar Tablo 1'deki gibidir;

Tablo 1: İflasın Ertelenmesinin Maddi ve Şekli Şartları

Maddi Şartlar	Şekli Şartlar
• Şirketin borca batık olması, • Şirketin finansal durumunun iyileştirilebilir olması, • Şirket alacaklılarının haklarının korunmuş olması,	• Şirketin borca batıklık bildiriminin yapılarak iflas davası açılması, • İflasın ertelenmesinin talep edilmesi, • Borca batıklık bilançosunun ve iyileştirme projesinin mahkemeye sunulması, • Mahkeme masraflarının peşin olarak ödenmesi,

Buna göre, borca batık olduğunu tespit eden sermaye şirketi veya kooperatifin kanun gereğince öncelikle şirket merkezinin bulunduğu yerdeki Asliye Ticaret Mahkemesi'ne açılacak iflas davasında borca batıklık bildiriminde bulunması gerekmektedir. Asliye Ticaret Mahkemesi'nin kurulu bulunmadığı yerlerde ise bu davaya bakmakla görevli mahkeme Asliye Hukuk Mahkemesi'dir. Eğer şirket borca batıklık durumunu iyileştirebileceğini ve alacaklıların haklarını koruyacağını düşünüyorsa, iflas davası açarak borca batıklık bildiriminde bulunduğu mahkemeden iflasın ertelenmesini isteyebilmektedir. İflasın ertelenmesini isteyebilmek için ise, şirketin borca batıklık bilançosunun ve iyileştirme projesinin hazırlanarak mahkemeye sunulması gereklidir.

4. İFLASIN ERTELENMESİ SÜRECİ

İflasın ertelenmesi süreci, borca batık olduğunu tespit eden işletmelerin mahkemeye borca batıklık bildirimini yapmalarıyla başlayan ve belirli şartların gerçekleşmesi durumunda iflasın ertelenmesine karar verilmesi ya da aksi durumda iflas kararı verilmesiyle son bulan bir süreçtir.

4.1. Şirketin Borca Batık Olduğunun Tespit Edilmesi ve Mahkemeye Dava Açılması

Sermaye şirketi veya kooperatif yönetim kurulunun borca batıklığa ilişkin bir takım şüphelerinin bulunması halinde varlıkların satış değerleri esas alınarak bir ara bilanço düzenlenmesi ve bu varlıkların borçlarını karşılamaya yetip yetmeyeceğinin araştırılması gerekmektedir. Şirketin varlıklarının borçlarını karşılamaya yetmediğinin tespit edilmesi halinde şirket veya kooperatifin borca batık hale geldiği anlaşılmaktadır. Böyle bir durumda şirket yönetim kurulunun borca batık olduğuna karar vererek bu durumu karar defterine işlemesi gerekmektedir. Ayrıca, borca batıklık durumunun şirketin merkezinin bulunduğu yerdeki Asliye Ticaret Mahkemesi'ne iflas davası açılarak bildirimde bulunulması zorunluluğu vardır. Finansal durumunu iyileştirmeyi öngören sermaye şirketi veya kooperatifin iflas davası açarken bazı noktalara dikkat etmesi gerekmektedir. Bunlardan en önemlisi dava dilekçesinin içeriği ve mahkemeye sunulacak delillerdir. İflasın ertelenmesi davasının açılması sırasında mahkemeye sunulacak olan dava dilekçesinin iflasın ertelenmesi talebini içermesinin yanında aşağıdaki hususların bulunması da gereklidir (Uzay, 2008: 6);

- Şirket hakkında genel bilgiler
- Finansal bilgiler
- Borca batıklığın giderilmesi için öngörülen iyileştirme projesi
- Talebin hukuki niteliği ve sebepleri
- Talep edilen iflasın erteleme tedbirleri
- Netice ve talep
- Deliller

İflasın ertelenmesi talebinin hangi süre içerisinde yapılacağına ilişkin İİK'da herhangi bir düzenleme bulunmamaktadır. Bu nedenle borca batıklık bildiriminin yapılarak mahkemede iflas davası açılmasıyla başlayan ve mahkemenin gerekli incelemelerini tamamlayıp sermaye şirketi veya kooperatifin iflasına karar vermesine kadar geçen süreçte iflasın ertelenmesi talebinde bulunulabildiği görülmektedir.

4.2. Borca Batıklık Bilançosunun Hazırlanması ve Mahkemeye Sunulması

İflasın ertelenmesinin talep edilebilmesinin en önemli koşulu, sermaye şirketi veya kooperatifin varlıklarının borçlarını karşılayamayacak hale gelmesi başka bir ifadeyle borca batık durumda olmasıdır. Bu nedenle borca batık olmayan bir sermaye şirketinin veya kooperatifin iflasının ertelenmesi talebinde bulunulması mümkün değildir (Pekcanıtez, 2005: 326).

Borca batıklık, İşviçre Kanunu'nda "aşırı borçlanma" olarak ifade edilmektedir (Öztek, 2005: 57). Borca batıklık, sermaye şirketinin veya kooperatifin mevcut ve alacaklarının, şirketin borçlarını ödeme imkanının olmaması halidir (Kayar, 1997: 125). Bu durumda sermaye şirketi veya kooperatifin borca batıklık bilançosu adı verilen bir ara bilanço hazırlaması gerekmektedir.

Borca Batıklık Bilançosu; sermaye şirketi veya kooperatifin varlıkları ve alacaklarının borçlarını karşılamaya yetmediğini ayrıntılı bir şekilde ortaya koyan bilançodur. Aynı zamanda borca batıklık bilançosu şirketin mal varlığını tespit eden ara bir bilanço niteliğindedir. Bu bilançodaki borçların tutarı varlıkların tutarından daha fazladır (Öztek, 2006: 43-44).

Borca batıklık bilançosu, ticari bilanço verileri dikkate alınarak hazırlanmaktadır. Bu nedenle ticari bilançodaki bilgilerinin doğru, tutarlı, anlaşılır ve gerçeği yansıtacak şekilde olması büyük önem arz etmektedir. Borca batıklık bilançosu düzenlenirken bütün gizli yedeklerin ve borçların ortaya çıkartılması ve tasfiye halinde şirketin varlıklarının borçlarını ödemeye yetip yetmeyeceğinin tespit edilmesi gerekmektedir (Öztürk ve Al, 2014: 29).

İflasın ertelenmesi davası sürecinde borca batıklık bilançosu hazırlanırken, işletmenin sürekliliği varsayımının artık geçerli olmadığı görüşünden hareket edilmektedir. Dolayısıyla hazırlanacak borca batıklık bilançosunda, şirketin tasfiyesi halinde varlıklarının piyasa değerinin borçlarını karşılamaya yetip yetmeyeceğinin değerlendirmesi yapılmalıdır (Sümer, 2013: 41-42).

Borca batıklık bilançosunun aktif tarafı piyasa satış fiyatlarının göz önünde bulundurulması suretiyle gerçek değerler esas alınarak değerlenmekte ve buna göre borca batıklık bilançosu hazırlanmaktadır (Öztek, 2006: 44).

Yargıtay 19'uncu Hukuk Dairesi'nin 17.11.2005 tarih, 2005/6312 esas, 2005/11314 karar sayılı kararına göre gerçek değerle ifade edilmeye çalışılan husus, bilançodaki bütün aktiflerin rayiç değerleri, başka bir ifadeyle piyasa satış değerleri esas alınarak bilançoya yansıtılmasıdır.

Aktiflerin piyasa satış değerleri tespit edilirken, ileri bir tarihteki tasfiye sonucu ortaya çıkacak olan satış fiyatlarının değil, borca batıklık bilançosunun düzenlendiği tarihteki rayiç bedellerinin dikkate alınması gerekmektedir. Başka bir ifadeyle borca batıklık bilançosu, envanter sonuçlarının piyasa satış fiyatları ile değerlenmiş tutarlarını göstermelidir (Sümer, 2013: 42).

Borca batıklık bilançosunun düzenlenmesi için dikkat edilmesi gereken önemli bir husus bulunmaktadır. Buna göre sermaye şirketi veya kooperatifin borca batıklık bilançosunu düzenlemeden önce ortakların sermaye taahhütlerinin yerine getirilmesinin sağlanması gereklidir. Bu işlem sonrasında şirketin mal varlığının borçlarını karşılamaya yetip yetmediğinin tespiti amacıyla borca batıklık bilançosu düzenlenebilmektedir.

Borca batıklık bilançosunun düzenlenmesine geçilmeden önce şirketin aktifindeki varlıklarının işletmede gerçekten bulunup bulunmadıkları miktar olarak tespit edilerek fiili envanterinin yapılması gerekmektedir. Yapılacak bu tespitten sonra şirketin aktifindeki varlıkların piyasa satış değerleri esas alınarak değerlemesinin yapılmasıyla birlikte borçlarının da yer aldığı borca batıklık bilançosunun düzenlenmesine geçilmelidir (Yılmaz 2009a: 142).

Borca batıklık bilançosunun şekli ve içeriği konusunda farklı görüşler bulunmaktadır. Bu görüşlerden birinde borca batıklık bilançosunda sadece varlıkların ve borçların gösterilmesi gerektiği belirtilirken, diğer görüşe göre bilanço denkliğini sağlayabilmek için özkaynakların da borca batıklık bilançosunda gösterilmesi gerektiği ifade edilmektedir. Borca batıklık bilançosu, şirketin mal varlığının borçlarını karşılamaya yetmediğini ortaya koyan bir bilanço olduğu için bu bilançoda özkaynakların yer alması esasen gerekli değildir. Borca batıklık bilançosunun aktifinde şirketin rayiç bedelleri üzerinden değerlenen varlıkları ile pasifinde borçlarının gösterilmesi şekil ve içerik açısından yeterli görülmektedir.

Bu çerçevede, şirketin aktifinde yer alan ve elinde bulundurduğu ödeme araçları (nakit, mevduat, çek vb.) nominal değerleri üzerinden, yabancı paraları ise borca batıklık bilançosunun hazırlandığı tarihteki kur üzerinden değerlenmelidir. İşletmenin çeşitli amaçlarla elinde bulundurduğu menkul kıymetler, borsada rayicinin bulunması durumunda borsa rayici dikkate alınarak, borsada rayicinin olmaması durumunda tahmini satış değeri üzerinden değerlenmelidir (Atalay, 2006: 19). Şirket alacakları tahsil edilmesi muhtemel tutar üzerinden, stokları ve duran varlıkları ise satış değerine göre tespit edilen rayiç bedelleri üzerinden değerlenmelidir.

Şirketin pasifinde yer alan kalemlerin ise muhasebe kayıtlarında görünen değerleriyle, başka bir ifadeyle mukayyet değerleriyle borca batıklık bilançosunda gösterilmesi gerekmektedir. Borca batıklık bilançosu düzenlenirken hangi kalemlerin ne şekilde değerleneceği ayrıntılı bir şekilde Tablo 2'de yer almaktadır;

Tablo 2: Borca Batıklık Bilançosundaki Kalemlerin Değerleme Ölçütleri

BİLANÇO KALEMLERİ	DEĞERLEME ÖLÇÜTÜ
AKTİFLER	
I. DÖNEN VARLIKLAR	
A. HAZIR DEĞERLER	
Kasa	TL Nominal Değer, Yabancı Para ise Merkez Bankası efektif alış kuru
Alınan Çekler	
Bankalar	
Verilen Çekler ve Ödeme Emirleri	
B.MENKUL KIYMETLER	
Hisse Senetleri	Borsa Rayici, Borsa rayici yoksa bilirkişilerce belirlenecek rayiç değer
Özel Kesim Tahvil, Senet ve Bonoları	
Kamu Kesimi Tahvil, Senet ve Bonoları	
Diğer Menkul Kıymetler	
C. TİCARİ ALACAKLAR	
Alıcılar	Tahsil edilmesi muhtemel değer (şüpheli hale gelen kısımlar ayrıştırılır.)
Alacak Senetleri	
Alacak Senetleri Reeskontu	Borca batıklık bilançosunun düzenlendiği tarihteki vadeli alacaklar ve alacak senetleri, bu senetler üzerindeki oran dikkate alınarak, böyle bir oran yoksa Merkez Bankası reeskont oranı ile iskonto edilmiş değerle gösterilmelidir.
Verilen Depozito ve Teminatlar	Tahsil edilmesi muhtemel değer (şüpheli hale gelen kısımlar ayrıştırılır.)
Diğer Ticari Alacaklar	
Şüpheli Ticari Alacaklar	Daha önce şüpheli ticari alacaklar şeklinde kaydedilen alacakların yeniden değerlendirilerek tahsil edilme imkanı varsa alacak olarak gösterilmeli, tahsil imkanı olmayanlar borca batıklık bilançosunda gösterilmemelidir.
D.DİĞER ALACAKLAR	
Ortaklardan Alacaklar	Tahsil edilmesi muhtemel değer (şüpheli hale gelen kısımlar ayrıştırılır.)
İştiraklerden Alacaklar	
Bağlı Ortaklardan Alacaklar	
Personelden Alacaklar	
Diğer Çeşitli Alacaklar	
Diğer Alacak Senetleri Reeskontu	Borca batıklık bilançosunun düzenlendiği tarihteki vadeli alacak senetleri, bu senetler üzerindeki oran dikkate alınarak, böyle bir oran yoksa Merkez Bankası reeskont oranı ile iskonto edilmiş değerle gösterilmelidir.

Şüpheli Diğer Alacaklar	Daha önce şüpheli ticari alacaklar şeklinde kaydedilen alacakların yeniden değerlendirilerek tahsil edilme imkanı varsa alacak olarak gösterilmeli, tahsil imkanı olmayanlar borca batıklık bilançosunda gösterilmemelidir.
E.STOKLAR	
İlk Madde ve Malzeme	Bilirkişi tarafından tespit edilen rayiç değer
Yarı Mamuller	
Mamuller	
Ticari Mallar	
Diğer Stoklar	
Verilen Sipariş Avansları	Kaydi Değer
G.YILLARA YAYGIN İNŞAAT VE ONARIM MALİYETLERİ	
Yıllara Yaygın İnşaat ve Onarım Maliyetleri	Yer almaz; ancak bu hesabın içinde satılabilir malzemeler varsa bilirkişi incelemesiyle tespit edilen rayiç değeriyle değerlenir.
Hakedişlere Bağlanacak Gelir Tahakkukları	Kaydi Değer
Taşeronlara Verilen Avanslar	
H.GELECEK AYLARA AİT GİDERLER VE GELİR TAHAKKUKLARI	
Gelir Tahakkukları	Bilanço gününde tespit edilen değer
I.DİĞER DÖNEN VARLIKLAR	
Devreden KDV	Kaydi Değer
İndirilecek KDV	
Diğer KDV	
Peşin Ödenen Vergiler ve Fonlar	
İş Avansları	
Personel Avansları	
Diğer Çeşitli Dönen Varlıklar	
II. DURAN VARLIKLAR	
A.TİCARİ ALACAKLAR	Dönen Varlıklardaki ticari alacaklar grubu gibi değerlenir.
E.MALİ DURAN VARLIKLAR	
Bağlı Menkul Kıymetler	Borsa Rayici, Borsa rayici yoksa bilirkişilerce belirlenecek rayiç değer
İştirakler	Borsa Rayici, Borsa rayici yoksa bilirkişilerce belirlenecek rayiç değer
İştiraklere Sermaye Taahhütleri	Kaydi Değer
Bağlı Ortaklıklar	Borsa Rayici, Borsa rayici yoksa bilirkişilerce belirlenecek rayiç değer
Bağlı Ortaklıklara Sermaye Taahhütleri	Kaydi Değer
Diğer Mali Duran Varlıklar	Borsa Rayici, Borsa rayici yoksa bilirkişilerce belirlenecek rayiç değer

F.MADDİ DURAN VARLIKLAR	
Arazi ve Arsalar	Bilirkişi tarafından tespit edilen rayiç değer
Yeraltı ve Yerüstü Düzenleri	
Binalar	
Tesis, Makine ve Cihazlar	
Taşıtlar	
Demirbaşlar	
Diğer Maddi Duran Varlıklar	
Yapılmakta Olan Yatırımlar	
Verilen Avanslar	Kaydi Değer
G.MADDİ OLMAYAN DURAN VARLIKLAR	
Haklar	Bilirkişi tarafından tespit edilen rayiç değer
Diğer Maddi Olmayan Duran Varlıklar	
Verilen Avanslar	
H.ÖZEL TÜKENMEYE TABİ VARLIKLAR	
Verilen Avanslar	Kaydi Değer
I.GELECEK YILLARA AİT GİDERLER VE GELİR TAHAKKUKLARI	
Gelir Tahakkukları	Kaydi Değer (dipnotlarda açıklanır.)
J.DİĞER DURAN VARLIKLAR	
Gelecek Yıllarda İndirilecek KDV	Kaydi Değer
Diğer KDV	
Peşin Ödenen Vergiler ve Fonlar	
Diğer Çeşitli Duran Varlıklar	Bilirkişi tarafından tespit edilen rayiç değer
AKTİF TOPLAMI	
PASİFLER	
I. KISA VADELİ YABANCI KAYNAKLAR	
A.MALİ BORÇLAR	
Banka Kredileri	Kaydi Değer
Finansal Kiralama İşlemlerinden Borçlar	
Ertelenmiş Finansal Kiralama Borçlanma Maliyetleri	Bilanço tarihi itibariyle hesaplanan değer
Uzun Vadeli Kredilerin Anapara Taksitleri ve Faizleri	Kaydi Değer
Tahvil Anapara ve Borç Taksit ve Faizleri	
Çıkarılmış Bonolar ve Senetler	
Çıkarılmış diğer Menkul Kıymetler	
Diğer Mali Borçlar	

B.TİCARİ BORÇLAR	
Satıcılar	Kaydi Değer
Borç Senetleri	
Alınan Depozito ve teminatlar	
Diğer Ticari Borçlar	
C.DİĞER BORÇLAR	
Ortaklara Borçlar	Kaydi Değer
İştiraklere Borçlar	
Bağlı Ortaklara Borçlar	
İş Ortaklarına Borçlar	
Personele Borçlar	
Diğer Çeşitli Borçlar	
D.ALINAN AVANSLAR	
Alınan Sipariş Avansları	Kaydi Değer
Alınan Hakediş Avansları	
Alınan Diğer Avanslar	
E.YILLARA YAYGIN İNŞAAT VE ONARIM HAKEDİŞLERİ	
Yıllara Yaygın İnşaat ve Onarım Hakediş Bedelleri	Yer almaz; ancak bilirkişilerce tamamlanma derecelerine göre İnşaat Onarım Maliyetleriyle birlikte değerlendirilir.
F.ÖDENECEK VERGİ VE DİĞER YÜKÜMLÜLÜKLER	
Ödenecek Vergi ve Fonlar	Kaydi Değer
Ödenecek Sosyal Güvenlik Kesintileri	
Vadesi Geçmiş Ertelenmiş veya Taksitlendirilmiş Vergi ve Diğer Yükümlülükler	
Ödenecek Diğer Yükümlülükler	
G.BORÇ VE GİDER KARŞILIKLARI	
Dönem Kârı Vergi ve Diğer Yasal Yükümlülük Karşılıkları	Kaydi Değer
Dönem Kârının Peşin Ödenen Vergi ve Diğer Yükümlülükleri	
Kıdem Tazminatı Karşılığı	Ödenmesi muhtemel tutar (dipnotlarda açıklanır.)
Maliyet Giderleri Karşılığı	
Diğer Borç ve Gider Karşılıkları	
H.GELECEK AYLARA AİT GELİRLER VE GİDER TAHAKKUKLARI	
Gider Tahakkukları	Kaydi Değer (dipnotlarda açıklanır.)
I.DİĞER KISA VADELİ YABANCI KAYNAKLAR	
Hesaplanan KDV	Kaydi Değer
Diğer KDV	

II.UZUN VADELİ YABANCI KAYNAKLAR	
A.MALİ BORÇLAR	Kısa Vadeli Yabancı Kaynaklar ile aynı şekilde değerlenir.
B.TİCARİ BORÇLAR	
C.DİĞER BORÇLAR	
D.ALINAN AVANSLAR	
E.BORÇ VE GİDER KARŞILIKLARI	
F.GELECEK YILLARA AİT GELİRLER VE GİDER TAHAKKUKLARI	
III.ÖZKAYNAKLAR	
A.ÖDENMİŞ SERMAYE	Borca Batıklık Bilançosunda yer almaz.
B.SERMAYE YEDEKLERİ	
C.KÂR YEDEKLERİ	
D.GEÇMİŞ YILLAR KÂRLARI	
E.GEÇMİŞ YILLAR ZARARLARI	
F.DÖNEM NET KÂRI	
PASİF TOPLAMI	
BORCA BATIKLIK TUTARI (Aktif Tutarı-Borç Tutarı)	

Kaynak: Arzova vd., 2014: 255-261'den derlenerek hazırlanmıştır.

Tablo 2'de görüldüğü üzere borca batıklık bilançosunda özkaynaklar grubu yer almamaktadır. Yabancı kaynaklar grubu ise kaydi değerle gösterilmektedir. Borca batıklık bilançosu hazırlanırken yukarıda bulunanlar haricindeki hesaplar borca batıklık bilançosunda yer almamaktadır.

Örnek: XYZ A.Ş. Yönetim Kurulu yapmış olduğu bir takım incelemeler neticesinde şirketin varlıklarının borçlarını karşılamaya yetmeyeceğine ilişkin belirtilerin olduğunu tespit etmiştir. Bunun üzerine şirketin borca batık olup olmadığını belirlemek amacıyla 30.10.2014 tarihinde satış fiyatı esas alınarak aktif varlıklarını değerlemiş ve borçlarıyla birlikte bir ara bilanço hazırlamıştır. Bu ara bilanço Tablo 3'de yer almaktadır.

Tablo 3: XYZ A.Ş. Borca Batıklık Bilançosu

XYZ A.Ş. 30.10.2014 Tarihli Borca Batıklık Bilançosu			
I.DÖNEN VARLIKLAR		**III.KISA VD. YAB. KAYNAKLAR**	
A.Hazır Değerler		**A.Mali Borçlar**	
Kasa	41.353	Banka Kredileri	351.916
Alınan Çekler	50.774		
Bankalar	64.765	**B.Ticari Borçlar**	
		Satıcılar	383.654
C.Ticari Alacaklar			
Alıcılar	75.233		
Alacak Senetleri	101.810	**IV.UZUN VD. YAB. KAYNAKLAR**	
		A. Mali Borçlar	
E.Stoklar		Banka Kredileri	583.761
Ticari Mallar	232.980		
		B. Ticari Borçlar	
II.DURAN VARLIKLAR		Borç Senetleri	211.402
D. Maddi Duran Varlıklar			
Binalar	185.455		
Tesis Makine Cihazlar	345.184		
Taşıtlar	114.994		
VARLIK TOPLAMI	**1.212.548**	**BORÇ TOPLAMI**	**1.530.733**
		Borca Batıklık Tutarı	**(318.185)**

XYZ A.Ş.'nin varlıklarının piyasa satış değerini esas alarak hazırlamış olduğu Tablo 3'de yer alan ara bilançoya göre; şirketin aktif tutarının 1.212.548 TL, borç tutarının 1.530.733 TL olduğu görülmektedir. Buna göre şirketin borçlarının, varlıklarından 318.185 TL daha fazla olduğu anlaşılmaktadır. Bu durum XYZ A.Ş.'nin varlıklarının borçlarını ödeyemez hale geldiğini ve dolayısıyla 318.185 TL borca batık olduğunu göstermektedir.

Şirketin iflasının ertelenmesini talep edebilmesi için borca batıklık düzeyinin, başka bir ifadeyle varlıklarının borçlarını karşılama oranının ne durumda olduğu da önem taşımaktadır. Yargıtay 19'uncu Hukuk Dairesi'nin 25.05.2000 tarih, 2000/2197 esas, 2000/3957 karar sayılı kararına göre sermaye şirketi veya kooperatifin aktiflerinin borçlarını karşılama oranının %20-25 seviyesinin altına düşmemesi durumunda şirketin iflasının ertelenmesi talebinin mahkeme tarafından değerlendirilebileceği ifade edil-

mektedir. Aktiflerin borçları karşılama oranının %20-25 seviyelerinin altına inmesi durumunda ise şirketin içinden çıkılmaz bir borca batıklığının bulunduğu ve bu nedenle finansal durumunun iyileştirilmesinin mümkün olmayacağı kanaatiyle iflasın ertelenmesi talebi reddedilerek şirketin iflasına karar verilebilmektedir. Örnekte yer alan XYZ işletmesinin aktiflerinin borçları karşılama oranı %79 *(1.212.548 / 1.530.733)*'dur. Yargıtay 19'uncu Hukuk Dairesi'nin yukarıda belirtilen kararında da işaret edildiği üzere XYZ işletmesi finansal durumunu iyileştirebilecek durumdadır. Bu noktada önemli olan şirketin durumunu iyileştirmeye yönelik mahkemeye sunduğu iyileştirme projesinin uygulanabilir nitelikte olmasının yanı sıra somut belge ve delillere dayanması ve mahkeme tarafından ciddi ve anlamlı bulunması gerekmektedir.

4.3. İyileştirme Projesinin Hazırlanması ve Mahkemeye Sunulması

İyileştirme kavramı gerek İİK gerekse de TTK'da yer almaktadır. İİK'nın 179/1'inci maddesi ile TTK'nın 377/1'inci maddesinde şirketin *finansal durumunun düzeltilmesinin mümkün olduğuna yönelik iyileştirme projesinin hazırlanmasından* söz edilmektedir.

Borca batık hale gelerek iflasın eşiğine sürüklenen sermaye şirketleri veya kooperatiflerin finansal durumlarını iyileştirme olanaklarının bulunması şartıyla iflasları ertelenebilmektedir. İyileşme olanağının varlığı ise iyileştirme projesi ile ortaya konulmaktadır (Yılmaz, 2009b: 39).

İyileştirme projesi, borca batık olan sermaye şirketi veya kooperatifin finansal durumunun bazı tedbirler alınarak iyileştirilmesi imkanının bulunduğu ve bu tedbirlerin nasıl ve ne şekilde gerçekleştirileceği konusunda mahkemenin kanaat getirmesi amacıyla iflasın ertelenmesini talep eden şirket tarafından sunulması zorunlu olan ve yazılı şekilde hazırlanan bir plandır. Bu planın şirketin içinde bulunduğu borca batıklık durumundan kurtulmasına yönelik tedbirlere ilişkin bir takım açıklamalar içermesi gereklidir (Seyfi, 2007: 75).

Yargıtay 19'uncu Hukuk Dairesi'nin 13.10.2005 tarih, 2005/6649 esas, 2005/10006 karar sayılı kararına göre; iflasın ertelenmesine karar verilebilmesi için talepte bulunan şirketin sunmuş olduğu iyileştirme projesinin ciddi ve inandırıcı olması gerektiğine vurgu yapılmaktadır. Finansal durumun iyileştirilmesi imkanının bulunup bulunmadığı ise somut belge ve delillere dayanılarak tespit edilmektedir. Belirsizlik içeren belge ve deliller (emareler) iflasın ertelenmesi kararı verilebilmesi için yeterli görülmemekte ve dolayısıyla iflasın ertelenmesi talebi kabul edilmemektedir.

Sermaye şirketi veya kooperatifin borca batıklıktan kurtulmak üzere hazırlayacağı iyileştirme projesi, işletmenin iflastan kurtulmasını sağlayan bir yol haritası niteliğindedir.

Şirket tarafından hazırlanacak olan iyileştirme projesinin iflasın ertelenmesi talebiyle birlikte mahkemeye sunulması gerekmektedir. İİK ve TTK'da iyileştirme projesinde bulunması gereken bilgilerin neler olduğuna dair herhangi bir açıklama bulunmamaktadır. Ancak iyileştirme projesine ilişkin Yargıtay kararları ve doktrinde konuya ilişkin görüşler bulunmaktadır (Yılmaz, 2009b: 277). Yargıtay kararları ve doktrinde tartışılan görüşlere göre iyileştirme projesinin mahkeme tarafından ciddi, inandırıcı ve uygulanabilir nitelikte bulunması için aşağıdaki hususlara dikkat ederek projenin hazırlanması gerekmektedir;

• İyileştirme projesi somut bilgi ve belgelere dayandırılmalıdır.

• Finansal durumun iyileştirilmesinin nasıl yapılacağı ve ne kadar süreceği belirtilmelidir.

• Finansal durumun iyileştirilmesini sağlayacak tedbirlerin neler olduğu belirtilmelidir.

• Şirketin uygulanacak tedbirlerden ne şekilde fayda elde edeceği belirtilmelidir.

• Borca batıklıktan kurtulmak amacıyla öngörülen finansman kaynakları konusunda somut bilgi ve belgelere dayanarak açıklama yapılmalıdır.

İyileştirme projesi, şirketin kârlı bir şekilde yönetilerek varlıklarının artırılması ve borçların azaltılmasına yönelik planları içermektedir. Bu planlara dayanılarak hazırlanacak olan iyileştirme projesinin somut bilgi ve belgelere dayandırılması iflasın ertelenmesi sürecinde büyük önem taşımaktadır. Bu noktada mahkeme, borca batık olan işletmenin iflasın ertelenmesine yönelik talepte bulunması durumunda, bu taleple birlikte şirket tarafından sunulmuş olan projedeki iyileştirme tedbirlerinin somut bilgi ve belgelere dayanıp dayanmadığı ve şirketin durumunu gerçekten iyileştirebileceği konusunda inandırıcı ve uygulanabilir nitelikte olup olmadığına göre iflasın ertelenmesine karar vermektedir.

İyileştirme projesi hazırlanırken dikkate alınması gereken genel hususları aşağıdaki gibi sıralamak mümkündür:

• *İyileştirme projesinde öncelikle şirket hakkında genel bilgiler verilmelidir. Daha sonra ise şirketin borca batık hale gelmesinin nedenleri açıklanmalıdır. Ayrıca, borca batıklık durumundan nasıl çıkılacağının somut ve gerçekçi kaynakları belirtilmelidir.*

• *İyileştirme projesinde şirket tarafından alınacak tasarruf önlemlerinin neler olduğu belirtilmelidir. Ayrıca, üretim ve satışla ilgili alınacak önlemler detaylı bir şekilde belirtilmelidir.*

• *Özellikle, şirketin borca batıklık durumundan kurtulmasına yardımcı olacak kaynakların neler olduğu ve bunların nerelerden sağlanacağı açıklanmalıdır.*

• *İyileştirme projesinde şirketin borca batıklık durumundan hangi sürede kurtulacağı belirtilmelidir. Bu sürece yönelik her bir döneme ilişkin bütçelenmiş gider ve gelir tablosu hazırlanmalıdır.* Örneğin, borca batıklık durumunun 3 yıl içerisinde ortadan kalkacağı öngörülüyorsa, bu 3 yıl içerisinde gerçekleşmesi beklenen giderlerin ve gelirlerin bütçelenmiş tutarları gösterilmelidir. Ayrıca, borçların nasıl ödeneceğine yönelik borç tasfiye planı da bu tablolar arasında gösterilmelidir.

Bu bilgiler ışığında, iflas erteleme talebinde bulunacak şirketlere yönelik Şekil 1'de gösterilen formata uygun bir iyileştirme projesi hazırlamak mümkündür.

İYİLEŞTİRME PROJESİ

Şirketin Adı ve Adresi

İletişim Bilgileri

Vergi Dairesi ve Numarası

A) Şirket Hakkında Genel Bilgiler ve Açıklamalar

B) Şirketin Borca Batık Hale Gelmesinin Nedenleri

C) Şirketin Borca Batıklıktan Kurtulma Projeksiyonu (Yöntemleri)

D) Şirketin Borç Yapılandırma Planı

1) Toplam Borçlar

   Toplam Varlıklar

   Borç Bakiyesi Tutarı

2) Bütçelenen Satış Tutarı

3) Bütçelenen Hammadde ve Malzeme Maliyetleri

4) Bütçelenen Direkt İşçilik Giderleri

5) Bütçelenen Genel Üretim Giderleri

6) Bütçelenen Faaliyet Giderleri

7) Bütçelenen Finansman Giderleri

8) Borç Tasfiye Planı

E) Sonuç

Şekil 1. İyileştirme Projesi Formatı

Şekil 1'de yer alan iyileştirme projesi formatı, iyileştirme projesinde bulunması gereken genel unsurları içermektedir. Bu format içerisindeki her

bir başlığa yönelik yapılacak detaylı açıklamalar, somut bilgi ve belgelere dayandırılması şartıyla sermaye şirketinin veya kooperatifin iflasının ertelenmesini sağlama noktasında büyük önem taşımaktadır.

İyileştirme projesinde yer alacak olan ve şirketin finansal durumunu iyileştireceği öngörülen tedbirler iki şekilde sınıflandırılmaktadır. Bunlar; finansal tedbirler ve yönetsel tedbirlerdir.

i) Finansal Tedbirler: Bu tedbirler genel itibariyle şirketin finansal yapısını güçlendirmeye ve şirketi borca batıklıktan kurtarmaya yönelik işletmeye finansal katkı sağlayacak olan tedbirlerdir. Bu kapsamda alınabilecek finansal tedbirler aşağıdaki gibi sıralanabilmektedir (Özdevecioğlu, 2010: 52-54);

- Normal üretim ve satışlara devam edilerek borçlar ödenebilir.
- Şirkete yeni bir ortak alınabilir.
- Ortakların şahsi varlıkları satılarak işletmeye sermaye olarak konulabilir.
- Daha kârlı bir ürün grubu üretilip satılabilir.
- Bazı üretim ve satış maliyetleri azaltılabilir.
- Alacaklılarla anlaşılarak alacaklarından iskonto yaptırılabilir.
- Şirketin küçültülmesi yoluna gidilebilir.
- Borçlar yapılandırılıp vadeleri uzatılarak borç yükü azaltılabilir.

ii) Yönetsel Tedbirler: Şirketin etkin, verimli ve kârlı bir şekilde yönetilmesinin sağlanarak borca batıklıktan çıkarmaya yönelik alınacak tedbirlerdir. Şirketin borca batık duruma gelmesinin nedenlerinden biri de yönetim ve organizasyonda yaşanan sorunlardır. Şirketin iyi bir şekilde yönetilememesi, planlama ve uygulama sırasında başarısızlık yaşanması da şirketi borca batık duruma düşürebilmektedir. Bundan dolayı yönetim şeklinin gözden geçirilmesi ve bazı adımlar atılması gerekmektedir. Bu kapsamda alınabilecek tedbirler aşağıdaki gibi sıralanabilmektedir (Özdevecioğlu, 2010: 55).

- Şirket yönetiminde değişikliğe gidilebilir.
- Organizasyon şekli yeniden yapılandırılabilir.
- Ortakların şirketten borç para almaları önlenebilir.
- Yönetici ve çalışanların maaşları yeniden düzenlenebilir.

Şirketin borca batıklıktan kurtulmasına yönelik alınacak finansal ve yönetsel tedbirlerin yanında somut ve inandırıcı bilgi ve belgelere dayanılarak hazırlanan ciddi bir iyileştirme projesi sermaye şirketi ve kooperatifi iflastan kurtarma noktasında en önemli araçtır. Bu yönüyle iyileştirme projesi,

uzun vadede borçlardan kurtulmanın yanı sıra, kısa vadede iflas sürecindeki şirketlerin iflas etmesinin önüne geçilmesini sağlayarak, iflasın ağır sonuçlarına katlanılmasını önlemektedir.

4.4. İflasın Ertelenmesi Talebinin Mahkeme Tarafından İncelenmesi

Borca batık olan sermaye şirketi ve kooperatifin iflasın ertelenmesi talebinde bulunması üzerine mahkeme, şirketin gerçekten borca batık olup olmadığını ve bu borca batıklık durumunun iyileştirilip iyileştirilemeyeceğini tespit etmesi gerekmektedir. Bu tespit ise mahkemenin görevlendireceği bilirkişiler vasıtasıyla yapılmaktadır. Buna göre, borca batıklığın tespiti amacıyla mahkeme tarafından tek bir bilirkişi görevlendirilebileceği gibi birden fazla bilirkişinin yer aldığı bilirkişi kurulu da görevlendirilebilmektedir.

Mahkeme tarafından görevlendirilen bilirkişi veya bilirkişi kurulu, sermaye şirketi veya kooperatifin mahkemeye sunmuş olduğu borca batıklık bilançosunu detaylı bir şekilde incelemekte ve iyileştirme projesinde belirtilen tedbirlerin gelecekte şirketin finansal durumunu iyileştirmeye uygun ve yeterli olup olmadığını belirlemeye çalışmaktadırlar (Çavdar ve Biçkin, 2006: 92).

Yargıtay 19'uncu Hukuk Dairesi'nin 12.11.2004 tarih, 2004/7565 esas ve 2004/11352 sayılı kararına göre, iyileştirme projesinin ciddi ve inandırıcı olduğuna ilişkin mahkeme tarafından görevlendirilen bilirkişi veya bilirkişi kurulu tarafından hazırlanan raporunun Yargıtay denetimine elverişli, ayrıntılı ve gerekçeli olması gerektiği ifade edilmektedir.

Bütün bu değerlendirmeler yapıldıktan sonra mahkeme şirketin finansal durumunun iyileştirilmeye uygun olup olmadığını değerlendirmekte ve bu değerlendirme sonucunda bir karar vermektedir. Eğer mahkeme, bilirkişi raporunu da dikkate alarak şirketin sunmuş olduğu iyileştirme projesinde belirtilen finansal ve yönetsel tedbirlerin şirketin finansal durumunu iyileştireceğine ve borca batıklıktan kurtarabileceğine kanaat getirirse şirketin iflasının ertelenmesine karar vermektedir. İflasın ertelenmesi kararı 1 yıllık süre için verilmektedir. Ancak mahkeme bu süreyi her defasında 1'er yıl olmak üzere en fazla 4 yıla kadar uzatabilmektedir. Şirket de bu süre zarfında iyileştirme projesi kapsamında finansal durumunu düzeltme imkanı elde etmektedir.

İflasın ertelenmesi kararıyla birlikte mahkeme tarafından sermaye şirketinin veya kooperatifin varlıklarının korunması amacıyla her türlü tedbiri almak üzere bir kayyım atanmasına da karar verilmektedir.

İflasın ertelenmesi süresi içerisinde kayyım mahkeme tarafından kendisine verilen görevleri yerine getirmektedir. Ayrıca atanan kayyımın iflasın erte-

lenmesi kararı verilen sermaye şirketinin veya kooperatifin faaliyetleri ve mevcut durumunu açıklayan bir rapor hazırlayarak mahkemeye vermesi gerekmektedir (İİK, md. 179b/4).

Kayyımlar genelde denetçi kayyum şeklinde atanmaktadır. Kayyum onayından geçmeyen şirket yönetim kurulu kararları geçerli sayılmamaktadır. Kayyumlar görevlerini yerine getirdikleri sırada şirket alacaklılarıyla görüşme ve anlaşma yapabilmekte ve şirketin faaliyetlerini devam ettirmesine yönelik tedbirler alabilmektedir. Bunun yanında kayyımların mahkemeye sunacakları raporda şirketin iyileştirme projesine uygun olarak faaliyetlerini yürütüp yürütmediği hususunun da açıkça belirtilmesi gerekmektedir (Özdevecioğlu, 2010: 48).

Mahkemenin iflasın ertelenmesine dair verdiği kararın en kısa sürede Tapu Müdürlüğüne, Ticaret Sicil Memurluğuna, Gümrük Müdürlüğüne, Posta İdarelerine, Türkiye Bankalar Birliğine, Ticaret Odalarına, Sanayi Odalarına, Taşınır Kıymet Borsalarına ve Sermaye Piyasası Kurulu'na bildirilmesi gerekmektedir. Bu bildirimin yanında iflasın ertelenmesi kararı, tirajı elli binin üzerinde olan ve ülke genelinde dağıtımı gerçekleştirilen gazetelerden birinde ve Ticaret Sicili Gazetesi'nde ilan edilmelidir (Ercan, 2012: 783).

5. SONUÇ

Rekabetin yoğun bir şekilde yaşandığı günümüzde şirketlerin faaliyetlerini devam ettirebilmeleri bazen güçleşebilmektedir. Hatta bu durum öyle bir hal alır ki, faaliyetlerin sonlandırılması dahi gerekebilir. Bu rekabet ortamında çeşitli nedenlerle finansal durumu bozulan sermaye şirketi ve kooperatiflerin varlıklarının borçlarını karşılayamaz hale gelmesi durumunda iflas etmeleri muhtemeldir. Borca batık olduğu tespit edilen sermaye şirketi veya kooperatif hakkında borca batıklık durumunun, hazırlanacak borca batıklık bilançosuyla birlikte Asliye Ticaret Mahkemesi'ne iflas davası açılarak bildirilmesi zorunluluğu bulunmaktadır. Bu süreçte sermaye şirketi veya kooperatifin gerek faaliyetlerini devam ettirip finansal durumlarını düzeltebilmeleri gerekse de iflaslarının önlenmesini amaçlayan yasal bir düzenleme bulunmaktadır. Bu düzenlemeye *iflasın ertelenmesi* adı verilmektedir.

İflasın ağır ve olumsuz sonuçlarından etkilenmemek için sermaye şirketi veya kooperatif tarafından mahkemeden iflasın ertelenmesi talebinde bulunulması gereklidir. İflasın ertelenmesine karar verilebilmesinin en önemli şartı ise şirketin borca batık olmasıdır. Mahkemenin iflasın ertelenmesine karar verebilmesi için şirketin finansal durumunun iyileştirilebileceğinin mümkün olduğunu gösteren ve somut belge ve delillere dayanan

bir iyileştirme projesinin mahkemeye sunulması gerekmektedir. Mahkeme tarafından iyileştirme projesinin ciddi ve inandırıcı bulunması ve şirketin finansal durumunu iyileştirebileceği görüşünün hasıl olması halinde şirketin iflasının ertelenmesine karar verilmekte ve böylece şirket geçici bir süre iflas etmekten kurtularak faaliyetlerine devam edebilmektedir.

Sonuç olarak, şirketin finansal durumunun düzeltilebileceğinin göstergesi olan, somut ve inandırıcı delillere dayandırılarak hazırlanan iyileştirme projesi, borca batık olan şirketlerin iflastan kurtulabilmelerini sağlayan en önemli araç niteliğindedir.

KAYNAKÇA

Arzova, S. B., Yavaş, M. ve Küçük, B. (2014). *Hukuki ve Mali Yönden İflasın Ertelenmesi ve Borca Batıklık Bilançosu*, Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Atalay, O. (2006). *Borca Batıklık ve İflasın Ertelenmesi*, İzmir: Güncel Hukuk Yayınları.

Çavdar, S. ve Biçkin, İ. (2006). İflas ve İflasın Ertelenmesi, Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Ercan, İ. (2012). İcra Müdürlüğü ve Müdür Yardımcılığı Sınavlarına Hazırlık. İstanbul: Oniki Levha Yayınları.

Kayar, İ. (1997). Anonim *Ortaklıkta Mali Durumun Bozulması ve Alınacak Tedbirler*, Konya: Mimoza Yayınları.

Kuru, B., Arslan, R. ve Yılmaz, E. (2013). İ*cra ve İflas Hukuku Ders Kitabı*, Ankara: Yetkin Yayınları.

Özdevecioğlu, M. (2010). İflasın Ertelenmesi Sürecinde Şirket İyileştirme Projesi: İşletmecilik Açısından Bir Değerlendirme, İşletme ve Ekono*mi Araştırmaları Dergisi*, 1(3): 45-56.

Öztek, S. (2006). İflasın Ertelenmesi, *Bankacılık Dergisi*, 59: 39-83.

Pekcanıtez, H. (2005). İflasın Ertelenmesi, İstanbul Barosu Dergisi, 79(2): 323-359.

Seyfi, R. (2007). *Sermaye Şirketlerinde İflasın Ertelenmesi*, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Sümer, H. (2013). Ticari Bilanço ve Borca Batıklık Bilançosu, İstanbul Barosu Dergisi, 87(2): 39-53.

Uzay, Ş. (2008). Muhasebeci Bakış Açısı İle İflas Erteleme Süreci, *Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Dergisi*, 1(1): 41-58.

Yılmaz, B., B. (2009a). İflasın Tespiti ve Ertelenmesi Yönünden Borca Batıklık Bilançosu ve İyileştirme Projesi Üzerine Bir İnceleme, Basılmamış Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Yılmaz, B., B. (2009b). İflasın Ertelenmesi Talebinde İyileştirme Projesi, *Maliye Finans Yazıları Dergisi*, 85: 39-63.

Yüksel, K. (2006). İflasın Ertelenmesi Kararının Sonuçları, *Bankacılık Dergisi*, 59: 110-115.

2004 Sayılı İcra ve İflas Kanunu.

5092 Sayılı İcra ve İflas Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun.

6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu.